

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN VESIHENHÖIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 16.9.2015 klo 13.00–15.20

Paikka Päijänne neuvotteluhuone, Keski-Suomen ELY-keskus, Jyväskylä

Läsnä	Kari Lehtinen	Keski-Suomen ELY-keskus (pj.)
	Katja Leskisenoja	Keski-Suomen ELY-keskus (siht.)
	Jari Hyvärinen	Geologian tutkimuskeskus
	Taina Lahtinen-Joensalmi	Keuruu
	Leena Siltaloppi	Vapo Oy
	Pia Siirola-Kourunen	UPM-Kymmene Oy
	Jarmo Koskinen	Keski-Suomen liitto
	Juhani Paavola	Luonnonsuojeluliitto, Keski-Suomen piiri
	Pertti Ruuska	MTK Keski-Suomi
	Pauli Rintala	Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
		MTK ry, Metsälinja
	Juha Jämsén	Suomen metsäkeskus
	Timo Hiltunen	Metsähallitus
	Sirpa Peitsenheimo-Aarnio	Hankasalmi
	Vilho Tenhunen	Pihtiputaan kalastusalue
	Jukka Nevalainen	Jämsä
	Johanna Mykkänen	Konnevesi
	Petri Tuominen	Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy
	Matti Sipponen	Pohjois-Savon ELY-keskus
	Merja Lehtinen	Keski-Suomen ELY-keskus
	Ansa Selänne	Keski-Suomen ELY-keskus
	Arja Koistinen	Keski-Suomen ELY-keskus (kohdassa 8)
	Kari Illmer	Keski-Suomen ELY-keskus
	Petri Poikonen	Keski-Suomen ELY-keskus
	Timo Sokka	Keski-Suomen ELY-keskus
	Hannu Onkila	Keski-Suomen ELY-keskus

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi tämän vesienhoitokauden viimeiseen kokoukseen. Lehtinen kertoi ajankohtaisia kuulumisia Keski-Suomen ELY-keskuksen henkilöstön osalta. Henkilömäärä on vähentynyt, sekä irtisanomisien että omaehtoisten päätösten kautta. Lehtisen mukaan virkojen täyttölupa on poistunut, joten ELY-keskukset voivat resurssiensa mukaan palkata henkiköitä ilman TEM:n lupaa.

Käytiin kierros kunkin sektorin ajankohtaisista asioista:

Petri Tuominen kertoi Nenäinniemen puhdistamon vireillä olevasta 30 milj/€n laajennus- ja saneeraushankkeesta, joka käsittää mm. uuden jälkikäsittelyn ja hygienisoinnin UV:llä. Puhdistamon ympäristöluvan tiukemmat määräykset tulevat voimaan 2018, johon mennessä laajennuksen on määrä valmistua.

Jari Hyvärinen toi esille yt-neuvotteluiden alkavan GTK:lla. Henkilömäärä on vähentynyt jo aiemmin organisaatiomuutosten myötä. Jatkossa aluetoimistot tullaan lakkauttamaan ja toimintaa jatketaan 16 valtakunnallisella yksiköllä, joista yksi on vesienhoidon kannalta merkittävä pohjavesiyksikkö.

Merja Lehtinen ELY-keskuksesta kertoi maatalouden suojavähyhykkeiden saavuttaneen suuren suosion. Keski-Suomen alueelle on vuonna 2015 perustettu 4922 ha suojavähyhykkeitä, joten määrä on 25-kertaistunut edellisestä tukikaudesta. Nyt pohditaankin suojavähyhykenurmelle ekologisia käyttökohteita, kuten käyttö lannoitteena tai polttoaineena. Suojavähyhykemäärän moninkertaistumisen syynä on tukimäärän / ha kasvaminen ja mahdollisuus perustaa suojavähyhyke koko pellon alalle.

Matti Sipponen kertoi ELY-keskuksen kalatalouspuolen organisaatiomuutoksesta. Keski-Suomen kalatalousasiat kuuluvat kuuden muun maakunnan kanssa Järvi-Suomen alueeseen, jonka keskuspaikka on Kuopio. Vuonna 2016 tulee voimaan uusi kalastuslaki, jossa kalastukseen luodaan uusi, tietoon perustuva säätelyjärjestelmä. Kalataloushallinnon strategiassa (v.2014) on tavoitteena vähentää vesiviljelyn ympäristövaikutuksia. Sipposen mukaan kalataloushallinnon strategiassa on myös yhtymäkohtia vesienhoitoon, mikä merkitsee valtakunnan tasolla vesienhoidon lisäresurssointia.

Pauli Rintalan toi esille oman organisaationsa muutostoimet, jolla henkilömäärä on vähennetty puoleen. Rintalan mukaan kestävän metsätalouden rahoituslaki on tullut voimaan kesäkuun 2015 alusta ja tukirahat ovat vähentyneet 30 %. Kemeran osalta vaatimukset vesienhoitotoimenpiteiden tekemisestä ennen tukien maksua pysyvät kuitenkin ennallaan. Juha Jämsén totesi Kemera-rahojen luonnonhoitopuolella vähenevän.

Leena Siltalopin mukaa kesä on, sateista huolimatta, ollut Vapon turpeennoston kannalta kohtalainen. Kaikki tuotannossa 2015 olevat suot ovat parhaan vesienkäsittelyn piirissä.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen (20.5.2015) pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien viimeistely ja palautteen huomiointiin ottaminen

Pintavedet (Ansa Selänne, esitys liitteenä 1)

Ansa Selänne esitteli vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien tilannetta ja palautteen huomioimista. Selänteen mukaan sektoritiimit ovat käsitelleet keskeisiä valtakunnallisia palautteita ja tehneet niihin vastineita, sekä esittäneet muutosehdotuksia. Kuulemispalautteeseen on tehty sektorikohtaiset valtakunnalliset linjaukset.

Selänteen mukaan keskeisempiä palautteen myötä tehtäviä yleisiä tarkennuksia ovat:

- Vesienhoitosuunnitelmiin lisätään kansantajuinen yhteenveto.
- Poikkeamat avataan selvemmin ja päästövähennystavoitteet esitetään jokikohtaisesti.
- SYKE laatii tekstiä vesienhoitosuunnitelmiin kiintoaine- ja humuskuormituksesta (jatkossa kehitetään luotettavampia humus- ja kiintoainekuormitusten arviointimenetelmiä).
- Laaditaan epävarmuusanalyysi tavoitteiden saavuttamiseen kolmannella kaudella.
- Kemiallinen tila esitetään 3 kartalla: kemiallinen kokonaistila, Hg-tila ja muiden kemiallisten aineiden tila.

Selänne esitteli myös sektorikohtaisia tarkennuksia, mitkä otetaan vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien viimeistelyssä huomioon (ks. liite 1).

Vesienhoitosuunnitelmien viimeistelytyö on Selänteen mukaan parhaillaan menossa. Alueellinen sidosryhmäyhteistyö tehdään vesienhoidon yhteistyöryhmien kautta ja YM puolestaan huolehtii valtakunnallisesta sidosryhmäyhteistyöstä ja poliittisesta prosessista. Tarkistettujen ohjausryhmien hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat toimitetaan YM:lle valtioneuvoston päätöksen valmistelua varten lokakuun lopussa. Valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat vuosiksi 2016 - 2021 joulukuussa 2015. Edellisen kauden raportointi suoritetaan EU:lle maaliskuussa 2016.

Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman viimeistely on käynnissä. Kuulutusaineistosta poiketen pinta- ja pohjavedet esitetään samassa toimenpideohjelmassa. Selänteen mukaan Keski-Suomessa tehdään joitain tarkistuksia kemialliseen luokitteluun (aineiston täydennys ja esitystapa kartalla), riskivesien määrittelyyn ja riskivesien painetarkasteluun. Myös toimenpiteisiin saattaa tulla pieniä muutoksia. Esimerkiksi maatalouden toimenpiteisiin lisätään luonnonmukainen viljely osaksi kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämistoimenpiteitä ja metsätalouden tehostettua vesiensuunnittelun hehtaarimäärää vähennetään.

Pohjavedet (Kari Illmer, esitys liitteenä 2)

Kari Illmer pohti mitattujen aineiden pitoisuusmuutoksen tilastollista merkitsevyyttä. Tarkastelun aikaväli vaikuttaa siihen saadaanko trendiksi laskeva vai nouseva. EU:sta käyttöön saatu regressiomalli toimii huonosti, joten parempia työkaluja tarvittaisiin.

Kari Illmer esitteli pohjavesistä saatua palautetta. Illmerin mukaan palautteessa todetaan muun muassa, että maa- ja metsätalouden osalta pohjavesiuhat tulisi suhteuttaa muihin pohjavesiuhkiin. Liikenteen pohjavesisuojausten tärkeysjärjestystä ja kustannusjakoa tulisi pohtia ja tarkentaa. Lisäksi maalämpöjärjestelmien sijoittuminen pohjavesialueelle tulisi ohjeistaa ja maa-ainesten oton ympäristön- ja luonnonsuojelullisesti ”turvalliset” ottoalueet selvittää.

Illmer totesi myös, että palautteessa tuotiin esille koulutuksen ja neuvonnan merkitys pohjavedensuojelussa sekä seurantatiedon parempi hyödynnettävyys. Palautteessa todettiin, ettei julkisen rahoituksen ja seurannan väheneminen saa merkitä toiminnanharjoittajien ja vesilaitosten tarkkailuvelvoitteiden lisäämistä. Lisäksi pilaantuneiden maa-alueiden kunnossuoksessa valtion osuutta jätehuoltotöiden kustannuksista tulisi tarkentaa.

Käytiin keskustelua miten käy III-luokan pohjavesialueille. Siirretäänkö ne II-luokkaan, E-luokkaan vai poistetaan ne kokonaan. Illmerin mukaan tämä on pohdittava yhdessä kuntien kanssa. Multialla ja Keuruulla asia on jo vireillä. Hyvärinen totesi, että GTK on muualla Suomessa ollut mukana vastaavissa pohjavesialueselvityksissä yhdessä ELYjen, kuntien ja maakunnan liiton kanssa.

4. Kemiallisen luokittelun nykytilanne (Petri Poikonen, esitys liitteenä 3)

Poikonen kertasi kemiallisen luokittelu perusteita ja arvioinnissa käytettyjä aineita, jotka perustuvat valtioneuvoston asetukseen 1022/2006 (liite 1D). Listalle on tulossa myös uusia aineita.

Poikosen mukaan osalla kemialliselta tilaltaan hyväksi luokitelluilla vesimuodostumilla on kalojen elohopean laatu normin ylittymisen riski. Suomessa kalojen elohopeapitoisuuden arvioidaan nousseen erityisesti vesistöjen yläjuoksulla ruskeavetisissä järvissä, pääasiassa ilmamassojen mukana tulevan elohopean johdosta. Yli 90 prosenttia Suomen elohopealaskemasta tulee maan rajojen ulkopuolelta kaukokulkeumana. Toki myös maanmuokkauksella ja maaperän ominaisuuksilla on vaikutusta elohopean kulkeutumiseen maaperästä vesistöihin.

Poikonen esitteli myös Keski-Suomen ahvenista kerättyjä elohopeatuloksia kartalla. Suurimmat elohopeapitoisuudet löytyvät alueilta, joissa maaperä on turvevaltaista. Mutta myös laskeuman alueellinen painottuminen tietyille kohteille on havaittavissa.

Koko Suomen elohopea-aineisto sijoittuu valtaosin välille 0,1-0,3 mg/kg, keskiarvon ollessa hyvin lähellä normirajoja 0,20-0,22-0,25 mg/kg. Näin ollen erityisesti tapauksissa/tyypeissä joista on vähän havaintoja, sijoittuminen ”riskiin/ei-riskiin” on epävarmaa. Koska kemiallisen luokittelun periaatteita noudattaen raja on epävarmuuksista huolimatta vedettävä johonkin, on päädytty tähän ratkaisuun. Alhaisimmat elohopeapitoisuudet ovat Etelä- ja Pohjois-Suomen ahvenissa.

Keskusteltiin kalojen syöntisuosituksista ja todettiin, että on hyvä muistaa EVIRA:n syöntisuositusrajojen olevan suuremmat kuin laatu normien rajat. Sipponen totesi, että kannattaa

syödä monipuolisesti eri lähteistä pyydettyä kalaa, toki elämäntilanne huomioon ottaen. Kalasta saadut hyödyt ovat yleensä haittoja suuremmat.

5. Selvitys jätevedenpuhdistamoiden haitallisista aineista sekä teollisuusjätevesiprojekti

Tuomisen mukaan Nenäinniemen puhdistamo osallistui vuodenvaihteessa 2013 - 2014 Vesihuoltolaitosten kehittämisrahaston ja suurempien puhdistamoiden yhteishankkeeseen, jossa tutkittiin 39 haitallisten aineen pitoisuuksia suomalaisilla jätevedenpuhdistamoilla. Selvityksen mukaan haitta-aineiden pitoisuudet Nenäinniemen puhdistamolla eivät merkittävästi poikenneet keskimääräisistä jäteveden arvoista Suomessa tai verrattuna samassa kokoluokassa oleviin puhdistamoihin. Nenäinniemen puhdistamon osalta kuitenkin suositeltiin jatkossa seuraamaan dietyyliheksyyliiftalaatin (DEHP) sekä nikkelin pitoisuuksia.

Tuominen kertoi myös hankkeesta, jossa selvitettiin Nenäinniemen puhdistamolle Jyväskyläseudulta tulevien teollisuusjätevesien laatua. Puhdistamo ei ole ollut tietoinen teollisuusjätevesien laadusta, sillä sopimukset jätevesien johtamisesta tekee vesilaitos. Nyt ongelmaan on puututtu selvittämällä näytteenotolla ja ympäristölupia läpikäymällä millaista vettä laitoksilta tulee puhdistamolle. Lisäksi on mm. päivitetty vesilaitoksen ja teollisuuden sopimus-pohjat ja annettu teollisuuden jätevesille pitoisuusrajataulukot. Projekti on saatu valmiiksi 2015 alussa ja diplomityö aiheesta on valmistunut toukokuussa 2015. Jyväskylän Energia on saanut jo muutamia sopimuksia päivitettyä ja työ jatkuu. Tarkoitus on myös jatkaa kuntien, ELYn ja puhdistamon yhteisiä vuosipalavereja kaksi kertaa vuodessa.

6. Luonnonhoidon toteuttamisohjelma osana alueellista metsäohjelmaa (Juha Jämsén, esitys liitteenä 4)

Jämsén kertoi Suomen metsäkeskuksen ja sen alueiden luonnonhoidon toteuttamisohjelmasta (TOTELMA), jonka avulla suunnataan metsäkeskuksen luonnonhoidon rahoitusta ja tekemistä. TOTELMA liitetään osaksi alueellista metsäohjelmaa. Toimenpiteet on tarkoitettu kohdentaa vesienhoidossa määritellyille metsätalouden painopistealueille. Keski-Suomen TOTELMA valmistuu kuluvan vuoden loppuun mennessä, jonka jälkeen päästä käytännön toteutukseen.

7. Muut asiat

Arja Koistinen kertoi ELY-keskuksen pinta- ja pohjavesiseurannan kuulumisia. Koistisen mukaan resurssit ovat tulevina vuosina niukat, sillä seurannan kustannuksia on kaikkiaan tarkoitus vähentää noin 20 % nykyisestä tasosta. Näytepaikat vähenevät esim. kartoituskohteet ja harvoin haetut kohteet jäävät pois lisäksi näytteenottotiheyttä vähennetään. Pintavesinäytteenotto ulkoistetaan vuoden 2016 alusta, joten laboratoriopalvelujen lisäksi myös näytteenotto tullaan jatkossa kilpailuttamaan.

Koistisen mukaan vesienhoidossa raportoidaan tällä kaudella noin 100 paikkaa enemmän kuin edellisellä kaudella, jolloin raportointiin 114 paikkaa. Luokiteltuja kohteita on nyt enemmän ja biologista dataa on kerätty uusista kohteista.

8. Seuraava kokous

Seuraava yhteistyöryhmän kokous pidetään uudella kokoonpanolla keväällä 2016.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia kuluneesta kaudesta ja toivoi hyvän yhteistyön jatkuvan myös tulevalla vesienhoitokaudella, jolle jäsenistö valitaan alkuvuonna 2016. Kokous päättyi kello 15.20.

Muistion laati Katja Leskisenoja

Liitteet:

- 1) Palaute, pintavedet
- 2) Palaute, pohjavedet
- 3) Kemiallisen luokittelun nykytila
- 4) Luonnonhoidon toteuttamisohjelma